

SALGIN HASTALIK: HITIT KRALININ 3300 YILLIK DUALARI

9 NISAN 2020

Salgın hastalıkların bazıları binlerce yıl önceye uzanır. Buzul Çağı'nın ardından köyler ve kentler kurulup yerleşik nüfus artınca; yabani hayvan, tahıl, sebze ve meyveler yetersiz kaldı. Güneydoğu Anadolu, Suriye, Orta Asya ve Mezopotamya'da hayvancılık ve tarım gelişti. Koyun, keçi, at ve sığır gibi hayvanlar ehlileştirildi. İnsanlara; birlikte yaşadıkları hayvanlardan bulaşan hastalıklar, yakın yerleşimlerdeki insanlara da bulaşarak kitlesel ölümlere neden oldu. O dönemlerde hastalıkların, kızdırılan tanrılarca insanları cezalandırmak için gönderildiğine inanılırdı. Veba salgınıyla ilgili ilk detaylı yazılı belgeler Hitit tabletleridir. I. Şuppiluliuma'nın oğlu II. Murşili, geçmiş ve güncel olayları yazıya döken bir Hitit kralı olarak veba salgını hakkında tarihe ışık tuttu.

II. Murşili'nin veba duaları

(İstanbul Arkeoloji Müzesi)

II. Murşili'nin veba duaları

Hitit krallarından II. Tuthaliya M.Ö. 1344'te ölünce I. Şuppiluliuma, veliaht Genç Tuthaliya'ya sadık kalacağına yemin etti ama yeminini bozup Genç Tuthaliya'yı öldürterek kral oldu. Mısır Firavunu Tutankhamon M.Ö. 1325'te ölünce dul eşi, Şuppiluliuma'ya onun oğluyla evlenmek istediğini bildirdi. Şuppiluliuma, oğlu Zannanza'yı Mısır'a gönderdi. Kraliçenin muhaliflerince oğlu öldürülen Şuppiluliuma, Mısır'a sefer düzenleyerek Suriye'deki Mısır askerlerini esir alıp döndü. Vebalı olan esirler hastalığı Hitit kentlerine yayınca I. Şuppiluliuma vebadan öldü. Yerine geçen Arnuvanda da vebadan ölünce II. Murşili tahta çıktı ama 20 yıldan fazla süren vebayı durduramadı. Murşili, babası tanrılarını kızdırdığı için vebanın tanrısal ceza olduğu kanaatindeydi. Şuppiluliuma'nın; Genç Tuthaliya'yı öldürtüp tahta çıkması, Kuruştama

Antlaşması'ndaki yemini bozup Mısır'a saldırması ve Fırat Nehri'nin kurbanlarını ihmal etmesinin vebaya neden olduğuna inanmıştı. Vebanın durdurulması için Muşili'nin tanrılara ettiği duaların yazıldığı tabletlerdeki bazı ifadeler:

“Babamın ... ve kardeşimin zamanında devamlı ... ölüm olayları oldu... benim zamanımda ölüm olayları çok sık oluyor. Bu (başlayalı) şimdi yirminci yıl (oldu) ...tanrılar artık bana acıyın ... Ben hiçbir kötü iş yapmadığımdan, günah işleyen ve kötülük yapanlardan ... hiçbiri hayatta kalmadığından ... babamın meselesi benim üzerime geldiğinden ... salgına karşı size ... tanrılara kefaret ve bedel ödüyorum. Babam günah işledi Fırtına Tanrısının sözüne uymadı. Onlar Tuthaliya'yı öldürdü ... kardeşleri olanları öldürdüler ... Onları Alasiya (Kıbrıs) ülkesine (sürgüne) gönderdiler.

(Mısırlılar) babamdan oğlunu (Mısır'da) krallık için ısrarla istediler. Babam onlara oğlunu verince ... onu öldürdüler. Babam kızdı ve Mısır ülkesine (sefere) gitti ... tutsakları Hatti ülkesine geri getirdikleri zaman ...tutsaklar ... salgın (hastalığı) getirdiler.

Ben ise günah işlemedim. Böyle oluyor. Babasının günahı oğluna geçiyor ...ben Fırtına Tanrısına ... itiraf ettim. Babamın suçunu itiraf ettiğimden ... Bana tekrar acıyın. Salgını Hatti ülkesinden tekrar kovun. Az kalan kurban ekmeği ve kurban içkisi sunucuları ... benim için ölmesinler ... ölümler devam ederse ... kurban ekmeği ve kurban içkisi sunucuları da ölürlerse ... kimse size kurban ekmeği ve kurban içkisi (sunamayacak) ... (günahın) bedelini ve kefaretini ödeyeceğim ... Hattuşa halkının salgın için ödediği bedel (suçun) yirmi katını (buldu.) ... bana ayrıca bir tazminat yüklerseniz, onu bana rüyada söyleyin. Onu size vereceğim.”

Orta Çağ'da Avrupalılar, veba salgınının tanrıyı kızdırdıkları için çıktığına inanarak rahiplerden yardım isterlerdi. Vebayı pis kokan havanın yaydığını düşünerek güzel kokması için tütsü yakarlardı. Yahudiler su kuyularını kirlettiği için veba yayılıyor inancıyla bazı Avrupalılar, Yahudileri diri diri yakmıştı. Modern tıp sayesinde kolera, veba, sarı humma, çiçek ve ebola gibi çok sayıda salgın hastalık kontrol altına alınabildi.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü